

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาการจัดทำเขตการค้าเสรีระหว่างไทยและปาเกีสถาน โดยมุ่งเน้นศึกษาถึงโอกาสการขยายการค้า การลงทุน และผลกระทบ ด้วยการวิเคราะห์โครงสร้างการค้าของปาเกีสถาน เพื่อหาศักยภาพการแข่งขันของไทย ศึกษาถึงผลประโยชน์ ผลกระทบ และปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการทำเขตการค้าเสรีไทย – ปาเกีสถาน รวมทั้งศึกษาถึงนโยบายกฎหมายกฎระเบียบและมาตรการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการค้าสินค้า บริการ และการลงทุนในปาเกีสถาน เพื่อหามาตรการและเตรียมความพร้อมรองรับการเจรจาเปิดตลาดสินค้าและบริการแต่ละประเภท โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้การเจรจาจัดทำเขตการค้าเสรีไทย – ปาเกีสถาน มีความสำเร็จอันเป็นประโยชน์ต่อประเทศไทยอย่างแท้จริง

ผลการศึกษาได้แยกสรุปออกเป็น 3 ส่วน คือ

- 1) ภาพรวมของการค้าปาเกีสถานกับไทย
- 2) ผลการวิเคราะห์ผลกระทบของการเปิดตลาดสินค้าและศักยภาพการค้าสินค้า
- 3) ผลการวิเคราะห์ผลกระทบของการเปิดตลาดบริการและศักยภาพการค้าบริการ

1. ภาพรวมของการค้าปาเกีสถานกับไทย

ปาเกีสถานเป็นคู่ค้าอันดับที่ 30 ของไทยในการส่งออก และอันดับที่ 58 ในการนำเข้าสินค้า ในปี ค.ศ. 2006 ไทยส่งออกไปปาเกีสถาน US\$673 ล้าน และนำเข้า US\$102 ล้าน โดยมูลค่าการค้าเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยถึงปีละ 22% ในช่วง ค.ศ. (1999-2006) ซึ่งไทยเป็นฝ่ายได้เปรียบดุลการค้าเพิ่มสูงขึ้นเกือบตลอด สินค้าส่งออกของไทยที่สำคัญได้แก่ เคมีภัณฑ์ พลาสติก เครื่องจักร สิ่งทอ และยานพาหนะ เป็นต้น ส่วนสินค้านำเข้าจากปาเกีสถาน ได้แก่ แร่ธาตุ/พลังงาน สิ่งทอ และเคมีภัณฑ์ เป็นต้น

ปัจจัยที่ทำให้ปาเกีสถานมีความสำคัญต่อการค้าระหว่างประเทศ ได้แก่จำนวนประชากรซึ่งมีถึง 156 ล้าน (ข้อมูล World Bank ค.ศ. 2005) นับเป็นอันดับ 6 ของโลก และมีผลิตภัณฑ์มวลรวมแบบ Purchasing Power Parity (PPP) ในปี ค.ศ. 2005 อยู่ที่ US\$ 374.3 พันล้าน นับเป็นอันดับที่ 25 ของโลก และเป็นอันดับสองของกลุ่มประเทศในเอเชียใต้ นอกจากนั้นปาเกีสถานยังเป็นประตูการค้าไปสู่สมณฑลต่างๆ ในภาคตะวันตกของจีน และภูมิภาคเอเชียกลาง ได้แก่ ทาจิกิสถาน คีร์กีซสถาน เติร์กเมนิสถาน อุซเบกิสถาน คาซัคสถาน และอัฟกานิสถาน ซึ่งมีจำนวนประชากรมากกว่า 100 ล้านคน โดยที่ประเทศเหล่านี้มีรายได้สูงจากการขายน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ อีกทั้งกำลังอยู่

โครงการศึกษาวิเคราะห์การจัดทำเขตการค้าเสรีไทย-ปากีสถาน โอกาสการขยายการค้า การลงทุนและผลกระทบ

ในช่วงของการพัฒนาเศรษฐกิจ ทำให้มีความต้องการนำเข้าสินค้าเป็นจำนวนมาก ยิ่งกว่านั้นสถานการณ์ทางการเมืองระหว่างปากีสถานและอินเดียมีแนวโน้มดีขึ้น มีผลให้การค้าในเอเชียได้ขยายตัวมากขึ้น และทำให้ปากีสถานสามารถขยายการส่งออกได้ถึง 11% ต่อปี

อย่างไรก็ตาม ปัจจัยในเชิงลบคือการที่เศรษฐกิจของปากีสถานขึ้นอยู่กับอุตสาหกรรมสิ่งทอซึ่งใช้ฝ้ายจากภาคเกษตรกรรมในประเทศและได้รับผลกระทบจากสภาพดินฟ้าอากาศในแต่ละปี อุตสาหกรรมนี้มีการจ้างงานประมาณ 40% ของแรงงานทั้งหมด และมีสัดส่วนมากกว่า 60% ของมูลค่าการส่งออก นอกจากนั้นแนวโน้มการนำเข้าจากต่างประเทศก็ขยายตัวเร็วกว่าการส่งออก ปากีสถานจึงขาดดุลการค้าเพิ่มขึ้นมาก อีกทั้งความไม่แน่นอนทางการเมืองและความไม่มั่นคงภายในประเทศยังส่งผลกระทบต่อการค้าระหว่างประเทศโดยรวมของปากีสถาน

ในด้านการค้าระหว่างประเทศ ปากีสถานมีระบบเศรษฐกิจที่พึ่งพิงการค้าระหว่างประเทศเพียงหนึ่งในห้าของไทย หากเทียบเป็นสัดส่วนกับ GDP การส่งออกและนำเข้าสินค้าของปากีสถานอยู่ที่ระดับประมาณ 15% -23% ของ GDP ในขณะที่มูลค่าการค้าระหว่างประเทศของไทยอยู่ในระดับสูงถึงประมาณ 62% - 67% จึงเห็นได้ว่าปากีสถานมีระบบเศรษฐกิจที่พึ่งตลาดภายในประเทศมากกว่าการค้าระหว่างประเทศ

เมื่อพิจารณาทิศทางและแนวโน้มของการค้าระหว่างประเทศ ในช่วงปี ค.ศ. 2004 - 2006 ปากีสถานสามารถขยายการส่งออกสินค้าได้โดยเฉลี่ยปีละ 11% แต่ก็นำเข้าสินค้าเพิ่มขึ้นเฉลี่ยปีละ 26% ทำให้มีแนวโน้มการขาดดุลเพิ่มขึ้นโดยตลอด ตลาดส่งออกที่สำคัญคือ สหรัฐอเมริกาและกลุ่มประเทศในยุโรป ซึ่งรวมกันแล้วมีส่วนแบ่งการตลาดสูงถึง 44% ของการส่งออกทั้งหมด ส่วนแนวโน้มการส่งออกเน้นไปยังตลาดกลุ่มประเทศมุสลิมและจีนที่มีการขยายตัวในอัตราสูงมาก สำหรับในการนำเข้า ปากีสถานนำเข้าสินค้าจากกลุ่มประเทศกลุ่มประเทศมุสลิม ได้แก่ สหรัฐอาหรับเอมิเรต ซาอุดีอาระเบีย คูเวต และมาเลเซีย รวมส่วนแบ่งการตลาดกันได้ประมาณ 33% แต่แนวโน้มการขยายตัวของการนำเข้าจากจีนและกลุ่มประเทศตะวันตกอื่นๆ สูงมาก

สำหรับประเทศไทยมีแนวโน้มการส่งออกเพิ่มขึ้นในช่วงระยะเวลาเดียวกัน 16% และการนำเข้าเพิ่มขึ้น 17% ดังนั้นแม้ว่าจะยังเกินดุลการค้าอยู่ในปัจจุบัน แต่มีแนวโน้มที่จะขาดดุลหากไม่สามารถขยายการส่งออกได้เพิ่มขึ้น ตลาดการค้าของประเทศไทยส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มประเทศเอเชียและแปซิฟิก

ในด้านโครงสร้างการค้า ปากีสถานส่งออกสินค้าในปี ค.ศ. 2006 เป็นประเภทสิ่งทอถึงประมาณ 63% ของการส่งออกทั้งหมดที่มีมูลค่าประมาณ US\$ 16,459 ล้านดอลลาร์ โดยต้องพึ่งพิงตลาดสินค้าสิ่งทอในสหรัฐอเมริกาและ EU นอกเหนือจากนั้นเป็นสินค้าส่งออกประเภทผลิตภัณฑ์จากพืช

และหนังสือสัตว์ดิบ สำหรับการนำเข้ามีสินค้าแร่ธาตุและพลังงาน เครื่องจักร เคมีภัณฑ์ ยานพาหนะ โลหะ และสิ่งทอ ซึ่งรวมกันได้ประมาณ 90% ของการนำเข้าทั้งหมด

โครงสร้างการส่งออกของไทยในปีเดียวกันมีมูลค่าประมาณ US\$ 127,942 ล้าน ที่สำคัญประกอบด้วย เครื่องจักร พลาสติก ยานพาหนะ สิ่งทอ และอาหารสำเร็จรูป รวมกันได้ประมาณ 80% สินค้านำเข้าที่สำคัญได้แก่ เครื่องจักร แร่ธาตุและพลังงาน โลหะ เคมีภัณฑ์ ยานพาหนะ และพลาสติก รวมกันได้ประมาณ 85% ของการนำเข้าทั้งหมด

สำหรับอุตสาหกรรมที่สำคัญของปากีสถาน พอสรุปให้เห็นภาพได้ดังนี้

อุตสาหกรรมสิ่งทอ เป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญที่สุดของปากีสถาน ทั้งในด้านรายได้จากการส่งออกและการจ้างงาน สิ่งทอฝ้ายมีส่วนแบ่งตลาดโลกถึง 30% ในด้านเส้นด้าย และ 8% ในเครื่องนุ่งห่ม ปากีสถานสามารถปั่นด้าย (Yarn Spinning) เป็นอันดับ 3 ของโลกและมีอัตราการเติบโต 5% ต่อปี สามารถทอและทอผ้า (Fabric Weaving & Knitting) เป็นอันดับ 4 ของโลก และมีอัตราการเติบโต 4% ส่วนการผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูปและสิ่งของทำด้วยผ้าสำเร็จรูปมีสัดส่วนประมาณ 1% ของตลาดโลก ทั้งนี้เนื่องจากมีฝ้ายจากแหล่งเพาะปลูกในประเทศ และมีค่าแรงงานต่ำ แต่ยังไม่มีความสามารถในการออกแบบ การสร้างชื่อทางการค้าของตนเอง และการทำการตลาด รวมทั้งขาดแคลนปัจจัยอื่นๆ เช่น พัฒนาด้านเทคโนโลยี IT ในการผลิตและการบริหารจัดการ การจัดส่งในระบบ On line การพัฒนาทางด้านคุณภาพและการเพิ่มมูลค่าในตัวสินค้า

ผลิตภัณฑ์นม ปากีสถานผลิตนมเป็นอันดับ 5 ของโลก โดยอาศัยปัจจัยหลัก คือ แรงงานที่มีต้นทุนต่ำ และน้ำมันดิบราคาถูกจากฟาร์มของครัวเรือนที่มีวัวหรือควายไม่เกินกว่า 5 ตัวที่มีอยู่จำนวนมาก แต่ยังมีปัญหาเรื่องความสะอาด การควบคุมและการรับรองคุณภาพ ทำให้ขาดศักยภาพในการส่งออก

ในภาพรวมจะเห็นได้ว่าเศรษฐกิจของปากีสถานกำลังมีการขยายตัวอย่างมาก เป็นปัจจัยที่ส่งผลให้การค้าระหว่างไทยและปากีสถานมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น แต่การส่งออกของปากีสถานยังกระจุกตัวอยู่ที่กลุ่มสินค้าบางประเภท และสินค้าส่งออกสำคัญคือสิ่งทอยังแข่งขันกับไทยในตลาดโลก ไทยจึงมีการนำเข้าสินค้าจากปากีสถานค่อนข้างน้อยและจำกัดอยู่เพียงไม่กี่ประเภท ในขณะเดียวกันปากีสถานมีความต้องการนำเข้าสินค้าหลายประเภทที่ไทยมีการส่งออก เช่น เครื่องจักร ยานพาหนะ รวมทั้งสิ่งทอบางประเภท เป็นต้น จึงเป็นโอกาสในการส่งออกของสินค้าจากไทย

2. การวิเคราะห์ผลกระทบของการเปิดตลาดสินค้าและศักยภาพการค้าสินค้า

การวิเคราะห์ผลกระทบของการค้าระหว่างไทยและปากีสถานที่มีต่อภาคการผลิต/บริการใน GDP ของไทย พบว่ามีผลกระทบที่สำคัญ 2 ประการ ดังนี้

1) ภาคการผลิต/บริการของไทย ได้รับผลกระทบในเชิงบวกโดยเฉพาะจากการนำเข้าสินค้า ปากีสถานในขั้นตอนการผลิต Intermediate และการส่งออกสินค้าไทยในขั้นตอนการผลิต Final Products ประเภทอุตสาหกรรมเป็นส่วนใหญ่

2) ดุลการค้าสินค้าผลิตภัณฑ์จากสัตว์ในขั้นตอน Primary และสินค้าศิลปกรรมในขั้นตอน Final ส่งผลกระทบทางลบต่อ GDP ในหลายภาคการผลิต/บริการ แต่ภาคประมงของไทยไม่ได้รับผลกระทบใดๆ จากการค้าระหว่างไทยและปากีสถานเลย

สำหรับการวิเคราะห์ศักยภาพรายสินค้า (รวมทั้งบริการและการลงทุน ซึ่งจะได้กล่าวถึงต่อไป) ของไทยและปากีสถานเพื่อหาประเภทสินค้าที่ควรนำมาพิจารณาลดภาษีนั้น ได้ใช้วิธีการคำนวณหาค่าดัชนี Revealed Comparative Advantage (RCA) ของการค้าสินค้า Intermediate และ Final Products ระหว่างไทย-ปากีสถาน ไทย-ตลาดโลก และปากีสถาน-ตลาดโลก ตามสูตร CEPII กล่าวคือ

$$(\text{ดุลการค้าจริง} - \text{ดุลการค้าที่ควรเป็น}) / \text{มูลค่าการค้าทั้งหมด}$$

โดยมีหลักในการวิเคราะห์ว่าทั้งสองประเทศควรมีสินค้าที่สนับสนุนกัน (Complementary Goods) ไม่แข่งขันกันเอง และเป็นสินค้าที่สามารถสร้างเครือข่ายรวมทั้งมีผลกระทบเชิงบวกกับภาคการผลิต/บริการต่างๆ ของ GDP การวิเคราะห์รายสินค้าอาจสรุปโดยเรียงตามลำดับความสำคัญของมูลค่าในโครงสร้างการค้าได้ดังนี้ :

- สินค้าในกลุ่มเคมีภัณฑ์ ส่วนใหญ่เป็นสินค้าในขั้นตอน Primary Products ซึ่งมีมูลค่าเพิ่มน้อย และไทยได้ดุลการค้าปากีสถานอยู่แล้ว จึงไม่มีความจำเป็นต้องลดภาษี แต่จากการวิเคราะห์พบว่าสินค้าไทยในขั้นตอน Intermediate และ Final Products มีศักยภาพดีและมีแนวโน้มการเติบโตสูงมาก ในขณะที่สินค้าปากีสถานหลายชนิดก็สามารถขยายการค้าได้เช่นกัน อีกทั้งภาษีของไทยอยู่ในระดับต่ำกว่าปากีสถาน จึงควรพิจารณาให้ลดภาษีสินค้าในกลุ่มเคมีภัณฑ์ ในขั้นตอน Intermediate และ Final Products

- สินค้าสิ่งทอในขั้นตอน Final Products มีจำนวนสินค้าส่งออกที่จะขยายตลาดได้ไม่กี่ชนิด และไทยใช้อัตราภาษีสูงกว่าปากีสถานมาก จึงไม่จำเป็นต้องเจรจาลดภาษี แต่สินค้าในขั้นตอน Intermediate Products มีจำนวนสินค้าที่ไทยและปากีสถานสามารถขยายตลาดได้หลายชนิด อีกทั้งภาษีของไทยอยู่ในระดับต่ำกว่าปากีสถาน จึงควรพิจารณาให้มีการลดภาษีของสินค้าในขั้นตอน Intermediate Products

โครงการศึกษาวิเคราะห์การจัดทำเขตการค้าเสรีไทย-ปาเกีสถาน โอกาสการขยายการค้า การลงทุนและผลกระทบ

- สินค้าพลาสติกไทยมีจำนวนสินค้าที่ศักยภาพดีทั้ง Intermediate และ Final Products มากกว่าปาเกีสถาน ในขณะที่ปาเกีสถานก็มีจำนวนสินค้า Intermediate Products ที่อาจขยายตลาดได้อีกมากพอสมควร อีกทั้งไทยมีอัตราภาษีต่ำกว่าปาเกีสถาน จึงควรเจรจาให้ลดภาษีสินค้าทั้ง Intermediate และ Final Products
- สินค้าในกลุ่มเครื่องจักร มีสินค้า Final Products ของไทยสามารถส่งออกปปาเกีสถานจำนวนมาก โดยเฉพาะเครื่องทำความเย็น เครื่องปรับอากาศ และยังมีโอกาสทดแทนสินค้านำเข้าจากตลาดโลกของปาเกีสถานได้หลายชนิด ในขณะที่ปาเกีสถานก็มีโอกาสส่งสินค้าเครื่องจักรและเครื่องมือขนาดเล็กที่ใช้ภายในบ้านมายังไทยได้ อีกทั้งไทยมีอัตราภาษีต่ำกว่าปาเกีสถาน จึงควรเจรจาให้ลดภาษีสินค้า Final Products
- สินค้าในกลุ่มยานพาหนะ มีสินค้า Final Products ไทยประเภทรถยนต์และชิ้นส่วนอุปกรณ์ที่มีศักยภาพดีในการส่งออกปปาเกีสถานจำนวนมาก ในขณะที่ปาเกีสถานก็มีช่องโอกาสในการขยายฐานสินค้าส่งออกใหม่ๆ เช่น อากาศยาน เรือ และหุ่นยนต์น้ำ อีกทั้งไทยมีอัตราภาษีต่ำกว่าปาเกีสถาน จึงควรเจรจาให้ลดภาษีสินค้า Final Products
- สินค้าในกลุ่มแร่ธาตุและพลังงาน มีมูลค่าการค้าสูง แต่ทั้งสองประเทศมีสินค้าที่แลกเปลี่ยนกันได้เพียงไม่กี่รายการ โดยมีจำนวนรายการสินค้า Intermediate Products ที่จะขยายตลาดได้มากกว่า อีกทั้งไทยมีอัตราภาษีต่ำกว่าปาเกีสถาน จึงควรเจรจาให้ลดภาษีสินค้า Intermediate Products
- สินค้าในกลุ่มโลหะ ไทยมีสินค้าที่ศักยภาพดีทั้ง Intermediate และ Final Products ที่อาจขยายการค้าได้ ในขณะที่ปาเกีสถานมีโอกาสขยายการค้า Final Products ประเภทเครื่องมือเครื่องใช้ในบ้าน อีกทั้งไทยมีอัตราภาษีต่ำกว่าปาเกีสถาน จึงควรเจรจาให้ลดภาษีสินค้าทั้ง Intermediate และ Final Products
- สินค้าในกลุ่มอาหารสำเร็จรูป สินค้าไทยมีศักยภาพดีในด้าน Final Products ในขณะที่สินค้าปาเกีสถานมีศักยภาพดีในด้าน Intermediate Products จึงเป็นกลุ่มสินค้าที่ทั้งสองฝ่ายร่วมมือกันได้ และอัตราภาษีของทั้งสองประเทศใกล้เคียงกัน จึงควรเลือกเปิดเสรีทั้งด้าน Intermediate และ Final Products
- สินค้าในกลุ่มพืช ทั้งสองประเทศมีโอกาสขยายการค้าได้ในสินค้า Intermediate Products แต่อัตราภาษีของไทยสูงกว่าปาเกีสถานมาก จึงควรเลือกเจรจาเฉพาะสินค้าที่ไทยมีศักยภาพ ซึ่งก็มีอยู่เพียงไม่กี่รายการ

โครงการศึกษาวิเคราะห์การจัดทำเขตการค้าเสรีไทย-ปาเกีสถาน โอกาสการขยายการค้า การลงทุนและผลกระทบ

- สินค้าในกลุ่มผลิตภัณฑ์จากสัตว์ ทั้งสองประเทศมีสินค้าที่ศักยภาพดีเพียงไม่กี่รายการ และไทยมีอัตราภาษีสูงกว่าปาเกีสถาน จึงควรเลือกเจรจาลดภาษีเป็นรายสินค้าที่เอื้อประโยชน์ต่อไทยทั้งด้าน Intermediate และ Final Products
- สินค้าในกลุ่มผลิตภัณฑ์จากหิน ซีเมนต์ และแก้ว สินค้าไทยมีศักยภาพดีกว่าหลายรายการ ทั้ง Intermediate และ Final Products ในขณะที่ปาเกีสถานก็มีโอกาสขยายการค้าได้บ้างพอสมควร อีกทั้งไทยมีอัตราภาษีต่ำกว่าปาเกีสถาน จึงควรเจรจาลดภาษีทั้งด้าน Intermediate และ Final Products
- สินค้าในกลุ่มผลิตภัณฑ์จากเยื่อไม้และกระดาษ สินค้าไทยมีศักยภาพดีกว่าปาเกีสถานทั้ง Intermediate และ Final Products ในขณะที่ปาเกีสถานก็มีโอกาสขยายการค้าได้บ้างพอสมควร และอัตราภาษีของไทยต่ำกว่าปาเกีสถาน จึงควรเจรจาลดภาษีทั้งด้าน Intermediate และ Final Products
- สินค้าประเภทแว่น กล้องถ่ายภาพ เครื่องมือวัด เครื่องมือแพทย์ นาฬิกา และเครื่องดนตรี สำหรับสินค้า Intermediate Products ควรเลือกเปิดเสรีเฉพาะสินค้าเคเบิลใยแก้ว (9001.10) ซึ่งยังไม่เคยมีการค้ากัน แต่ไทยส่งออกปตลาดโลกในขณะที่ปาเกีสถานต้องนำเข้าจากตลาดโลก สำหรับสินค้า Final Products ทั้งสองฝ่ายมีสินค้าที่ศักยภาพดีหลายรายการ และมีภาษีหลากหลายอัตรา จึงควรเลือกเจรจาเปิดเสรีเป็นรายสินค้าที่มีศักยภาพดี
- สินค้าในกลุ่มจีปาถะ ประกอบด้วยสินค้า Final Products ของกลุ่มอุตสาหกรรมขนาดเล็ก หลายกลุ่ม ที่ทั้งสองฝ่ายมีสินค้าศักยภาพดีหลากหลาย เช่น ไทยมีสินค้าของเล่นและเฟอร์นิเจอร์ ปาเกีสถานมีสินค้ากีฬา และทั้งสองประเทศใช้อัตราภาษีสูงเพื่อปกป้องอุตสาหกรรม จึงควรเลือกเปิดเสรีเฉพาะรายสินค้าที่แต่ละฝ่ายมีศักยภาพดีเท่านั้น
- สินค้าในกลุ่มรองเท้า หมวก ร่ม ประกอบด้วยสินค้า Intermediate และ Final Products ของอุตสาหกรรมขนาดเล็ก สินค้าไทยมีศักยภาพดีหลายรายการ ในขณะที่สินค้าปาเกีสถานก็มีโอกาสขยายการค้าได้หลายรายการเช่นกัน แต่ทั้งสองฝ่ายใช้อัตราภาษีสูง จึงควรเลือกเปิดเสรีเฉพาะรายสินค้าที่แต่ละฝ่ายมีศักยภาพดีเท่านั้น
- สินค้าในกลุ่มผลิตภัณฑ์หนังดิบ สินค้า Intermediate Products ของไทยที่ศักยภาพดีมีเพียงไม่กี่รายการซึ่งล้วนแต่ต้องแข่งขันกับสินค้าชนิดเดียวกันของปาเกีสถาน และภาษีของทั้งไทยและปาเกีสถานมีอัตราต่ำใกล้เคียงกัน จึงยังไม่จำเป็นต้องเจรจาในการเปิดเสรีด้าน Intermediate Products สำหรับสินค้า Final Products ทั้งสองประเทศมีจำนวนรายการสินค้าที่ศักยภาพดีหลายรายการ นอกจากนี้ทั้งไทยและปาเกีสถานใช้อัตราภาษีสูงสำหรับสินค้า Final Products จึงควรเลือกเจรจาลดภาษีเป็นรายสินค้า Final Products

- สินค้าในกลุ่มผลิตภัณฑ์จากไม้ สินค้า Intermediate Products ของไทยมีศักยภาพสูงในการส่งออกไปยังปากีสถาน ในขณะที่สินค้า Final Products ของปากีสถานมีศักยภาพดีในการนำเข้าไทย ทั้งสองฝ่ายใช้อัตราภาษี Final Products ที่สูง แต่ไทยใช้อัตราภาษีต่ำสำหรับสินค้า Intermediate Products ในขณะที่ปากีสถานใช้อัตราภาษีที่สูงกว่า จึงควรเจรจาลดภาษีสินค้า Intermediate Products และเลือกเจรจาเป็นรายการสินค้าด้าน Final Products
- สินค้าในกลุ่มผลิตภัณฑ์อัญมณี สินค้าไทยมีโอกาสขยายการค้าได้น้อยชนิดกว่าปากีสถาน ทั้ง Intermediate และ Final Products อีกทั้งไทยใช้อัตราภาษีสูงกว่าปากีสถาน จึงยังไม่ควรเปิดเสรีการค้าของสินค้าในกลุ่มนี้
- สินค้าในกลุ่มผลิตภัณฑ์น้ำมันพืช/สัตว์ สินค้าปากีสถานทั้ง Intermediate และ Final Products มีอัตราภาษีต่ำมาก อีกทั้งสินค้าไทยมีศักยภาพดีกว่าปากีสถาน จึงยังไม่มีควมจำเป็นในการเจรจาลดภาษี

โดยสรุป พบว่ากลุ่มสินค้าที่มีศักยภาพดีสามารถเจรจาลดภาษีได้ทั้ง Intermediate และ Final Products ได้แก่ เคมีภัณฑ์ พลาสติก เครื่องจักร ยานพาหนะ โลหะ อาหารสำเร็จรูป ผลิตภัณฑ์จากหินซีเมนต์/แก้ว และผลิตภัณฑ์เยื่อไม้/กระดาษ สำหรับกลุ่มสินค้าที่มีศักยภาพรองลงมาควรเลือกเฉพาะสินค้าที่จะไม่ส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมภายในประเทศ ได้แก่ สิ่งทอ แร่ธาตุ/พลังงาน กลุ่มพืช ผลิตภัณฑ์จากสัตว์ กลุ่มแว่น/กล้องถ่ายภาพ ฯลฯ กลุ่มสินค้าจิปาละ กลุ่มรองเท้า/หมวก/ร่ม กลุ่มผลิตภัณฑ์หนังดิบ และ กลุ่มผลิตภัณฑ์จากไม้ ส่วนสินค้าในกลุ่มที่ยังไม่ควรเจรจาลดภาษี ได้แก่ ผลิตภัณฑ์อัญมณี และผลิตภัณฑ์น้ำมันพืช/สัตว์

สินค้าที่มีศักยภาพในการเจรจาเพื่อลดภาษีกับปากีสถาน

การค้าระหว่างไทยกับปากีสถานในช่วงปี ค.ศ. 1999-2006 มีรายการสินค้าทั้งหมดในระดับ HS 6 digits เพียง 2,745 รายการ แยกเป็นการส่งออกของไทยจำนวน 2,468 รายการ มีแนวโน้มสูงกว่าอัตราเฉลี่ยของการค้าระหว่างไทยกับทั่วโลก และการนำเข้าจากปากีสถานจำนวน 1,028 รายการ มีแนวโน้มการเติบโตต่ำกว่าอัตราเฉลี่ย ไทยจึงเป็นฝ่ายได้เปรียบดุลการค้ากับปากีสถานโดยตลอด แต่มีสินค้าที่แข่งขันกันเองในการส่งออกถึง 751 รายการ (ประมาณ 27.4%) นอกจากนี้การส่งออก/นำเข้ายังขาดความสม่ำเสมอ สินค้าส่วนใหญ่เป็นประเภทอุตสาหกรรม ซึ่งไทยมีศักยภาพสูงในการส่งออกสินค้าประเภทเคมีภัณฑ์และผลิตภัณฑ์พลาสติก ในขณะที่มีการนำเข้าสินค้าประเภทสิ่งทอและแร่ธาตุ/พลังงาน ในปัจจุบันมูลค่าการค้าระหว่างไทยกับปากีสถานยังอยู่ในระดับต่ำ จึงเป็นโอกาสให้ทั้งสองฝ่ายเพิ่มสัดส่วนในการค้าระหว่างกันได้มาก

นอกจากสินค้าที่เปิดตลาดกันอยู่แล้วในช่วงปี ค.ศ. 2003-2006 ไทยและปาเกีสถานยังมีสินค้าที่ทั้งสองฝ่ายไม่เคยค้าขายกันแต่มีการส่งออก/นำเข้าจากตลาดโลกอีก 2,126 รายการ ในจำนวนนี้เป็นสินค้าส่งออกจากไทยซึ่งปาเกีสถานต้องนำเข้าจากตลาดโลกจำนวน 1,941 รายการ และเป็นสินค้าส่งออกจากปาเกีสถานซึ่งไทยต้องนำเข้าจากตลาดโลกจำนวน 1,292 รายการ แต่ในขณะเดียวกันก็เป็นสินค้าที่ทั้งสองฝ่ายต่างแข่งขันกันเองในตลาดโลกจำนวน 1,227 รายการ (58% ของทั้งหมด) ในการศึกษาจึงใช้ BCG Model คัดเลือกสินค้าส่งออกที่สนองความต้องการของแต่ละฝ่ายแต่ไม่แข่งขันกันเอง การคัดเลือกสินค้าส่งออกที่ศักยภาพดีในระดับ Star, Cash Cow และ Question Mark ทำให้เหลือรายการสินค้าเพียงประมาณครึ่งหนึ่งจากจำนวนสินค้าทั้งหมด แต่มีมูลค่ารวมกันเกือบ 100% ของมูลค่าการส่งออก พบว่าส่วนใหญ่อยู่ในขั้นตอนการผลิต Intermediate และ Final Products โดยปาเกีสถานจะเป็นผู้ส่งออกสินค้าขั้น Primary และ Intermediate Products กลุ่มสินค้าเกษตรที่สำคัญได้แก่ ผลิตภัณฑ์จากสัตว์ และผลิตภัณฑ์จากพืช กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมที่สำคัญได้แก่ เครื่องจักร โลหะ เคมีภัณฑ์ และสิ่งทอ เป็นต้น

เมื่อรวมทั้งสินค้าส่งออก/นำเข้าที่มีตลาดอยู่แล้วและยังไม่เคยค้าขายกันแต่มีการค้าในตลาดโลก พบว่ามีจำนวนสินค้าที่ทั้งสองฝ่ายอาจเปิดตลาดได้จำนวน 4,871 รายการ เป็นสินค้าที่ไทยอาจส่งออกได้จำนวนถึง 4,409 รายการ และอาจนำเข้าจากปาเกีสถานได้จำนวน 2,320 รายการ แต่ในจำนวนนี้ยังเป็นสินค้าที่ทั้งสองประเทศแข่งขันกันเองที่ต้องคัดเลือก (ในการศึกษานี้ได้จัดทำโมเดลในการคัดเลือกไว้ในรูปแบบแผ่นซีดีที่แนบมาพร้อมกันนี้) เพื่อให้การค้าระหว่างไทยและปาเกีสถานสามารถขยายตัวและส่งผลกระทบในเชิงบวกต่อภาคการผลิตทั้งสองประเทศ

โดยสรุปการค้าระหว่างไทยและปาเกีสถานที่จะเป็นประโยชน์ ควรเน้นเฉพาะสินค้า Intermediate และ Final Products ที่มีมูลค่าเพิ่มสูง เช่น กลุ่มผลิตภัณฑ์เคมีภัณฑ์ พลาสติก เครื่องจักร สิ่งทอ ยานพาหนะ โลหะ อาหารสำเร็จรูป ผลิตภัณฑ์จากพืช ผลิตภัณฑ์จากหิน/ซีเมนต์/แก้ว เป็นต้น และแม้ว่าสินค้าบางประเภทจะมีมูลค่าการค้าต่ำ แต่ก็สามารถเชื่อมโยงไปสู่อุตสาหกรรมและเกษตรกรรมระดับรากหญ้า รวมทั้งการพัฒนาอุตสาหกรรมอื่นๆ ได้ เช่น กลุ่มสินค้าจิปาละ และหนังดิบ เป็นต้น อย่างไรก็ตามในปัจจุบันการค้าระหว่างไทยกับปาเกีสถานยังมีลักษณะที่ขาดความสม่ำเสมอของการส่งออก/นำเข้า และมีมูลค่าการค้าในระดับที่ยังต่ำมากเมื่อเทียบกับการค้ากับทั่วโลก ทั้งสองประเทศจึงควรร่วมมือในการขยายการค้าระหว่างกัน

มาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่มีใช้ภาษี (Non-tariff barrier – NTB) ของปาเกีสถาน

ปาเกีสถานกำหนดมาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่มีใช้ภาษี (NTB) ไว้สรุปได้ดังนี้

(1) **มาตรการด้านห้ามสินค้านำเข้า** ปาเกีสถานใช้นโยบายเปิดเสรีทางการค้า ยกเว้นแต่สินค้าตามพันธกรณี สินค้าที่อยู่ในรายการห้ามนำเข้า (Negative List) เนื่องจากเหตุผลทางศาสนา ความปลอดภัยและสุขอนามัย และสินค้านำเข้าได้โดยมีเงื่อนไข (Restricted/conditional list) เช่น สินค้าที่นำเข้าได้เฉพาะรัฐบาลเท่านั้น

(2) **นโยบายจำกัดการลงทุน** ปาเกีสถานอนุญาตให้นักลงทุนต่างชาติสามารถจัดตั้งและเป็นเจ้าของธุรกิจได้ทุกประเภท ยกเว้นเป็นการลงทุนในอุตสาหกรรม 5 ประเภทที่รัฐได้กำหนดไว้ ได้แก่ อากาศและกระสุน ระเบิดแรงสูง เงินตราและเหรียญกษาปณ์ วัตถุที่มีกัมมันตภาพรังสี และการกลั่นแอลกอฮอล์ที่ไม่ใช่อุตสาหกรรม

(3) **มาตรการด้านการสนับสนุนการส่งออก** ปาเกีสถานสนับสนุนการส่งออกด้วยการให้สิทธิพิเศษด้านภาษีศุลกากรแก่ผู้ส่งออกในการนำเข้าวัตถุดิบหรือส่วนประกอบสำหรับการผลิต รวมทั้งภาษีขายและภาษีเงินได้ด้วย

(4) **มาตรการกักกันพืช** มีการกำหนดกฎหมายและข้อบังคับ เป็นมาตรการเพื่อป้องกันการนำเข้าหรือการแพร่กระจายของสารพิษ หรือเชื้อโรคจากสัตว์และพืชหลายอย่าง

(5) **มาตรการทดสอบมาตรฐาน (Standards testing) การปิดฉลาก (Labeling) และการออกใบรับรอง (Certification)** มีการกำหนดมาตรฐานสินค้ามากกว่า 21,000 รายการ รวมทั้งกำหนดมาตรฐาน ISO จำนวน 15,5000 มาตรฐาน

(6) **มาตรการด้านปกป้องสิ่งแวดล้อม (Environmental protection)** มีกฎหมายเพื่อปกป้องสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ การนำเข้าเคมี และวัตถุมีพิษอื่นๆ การจัดการ และการขนส่งสิ่งที่เป็นอันตราย และของเสีย

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินธุรกิจกับปาเกีสถาน

นอกเหนือจากมาตรการกีดกันทางการค้าดังกล่าวมาแล้ว ยังมีกรณีอื่นอันเป็นอุปสรรคในการดำเนินธุรกิจกับปาเกีสถาน ได้แก่

(1) **ความโปร่งใสของระบบราชการและกฎระเบียบ** การดำเนินธุรกิจในปาเกีสถานจะต้องอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของหน่วยงานภาครัฐจำนวนมาก อย่างไรก็ตาม ปาเกีสถานยังไม่มีกฎหมายปกครอง และระบบศาลก็ยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ทำให้การบังคับใช้กฎหมายแข่งขัน

ทางการค้าและกฎหมายเกี่ยวกับสัญญาฯ ยังไม่มีผลเพียงพอต่อการคุ้มครองนักธุรกิจ และยังคงมีปัญหาคอรัปชันอยู่ทั่วไป โดยในปี ค.ศ. 2004 ปากีสถานถูกจัดอันดับเรื่องคอรัปชันเป็นลำดับที่ 129 จาก 145 ประเทศ

(2) **ปัญหาแรงงาน (Labor)** กฎหมายแรงงานยังมีความไม่ชัดเจนและทับซ้อนกัน ในทางปฏิบัติไม่ค่อยมีการบังคับใช้กฎหมายนี้เท่าใดนัก

(3) **ปัญหาการละเมิดสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา** ปากีสถานยังไม่มีกฏบังคับใช้กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาอย่างเพียงพอ และไม่มีระบบพัฒนาระบบศาลยุติธรรม อีกทั้งยังมีการคอรัปชันของระบบราชการอีกด้วย

(4) **ปัญหาการเมืองและความมั่นคงของชาติ** ปากีสถานยังเป็นประเทศที่มีปัญหาด้านผู้ก่อการร้าย เนื่องจากมีเขตแดนติดต่อกับประเทศแอฟกานิสถาน ทั้งยังมีปัญหาความขัดแย้งอย่างรุนแรงกับอินเดียอันเนื่องมาจากการแย่งชิงแค้วนแคชเมียร์อีกด้วย

แนวทางสร้างความร่วมมือระหว่างไทยและปากีสถาน

จากช่องโอกาสในการเปิดเสรีทางการค้าดังที่กล่าวมาข้างต้น ไทยและ ปากีสถานจึงควรมีความร่วมมือระหว่างกันในแนวทางดังต่อไปนี้

- การจัดตั้งสถาบันมาตรฐานสินค้าเพื่อควบคุมคุณภาพของสินค้าให้ทั้งสองประเทศยอมรับ
- การลงทุนของไทยในอุตสาหกรรม Intermediate Products ที่ปากีสถาน เพื่อให้เชื่อมโยงกับอุตสาหกรรม Final Products ในประเทศ ตัวอย่างสินค้าเหล่านี้ เช่น
 - อุตสาหกรรมสิ่งทอ เพื่อนำ Intermediate Products มาใช้ในการผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูปชุดชั้นใน เสื้อผ้าทารก ฯลฯ ที่ไทยยังมีความได้เปรียบต่อปากีสถาน
 - อุตสาหกรรมพลาสติก ซึ่งไทยมีความเชี่ยวชาญ และปากีสถานกำลังพัฒนาความได้เปรียบในตลาดโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสหรัฐอเมริกา
 - อุตสาหกรรมโลหะ ซึ่งปากีสถานมีพัฒนาการที่ดีขึ้นในด้านการผลิตเครื่องมือโลหะขนาดเล็กที่ใช้ในบ้าน เช่น คีม กรรไกร และน็อต ต่างๆ
 - อุตสาหกรรมหนังดิบ ซึ่งปากีสถานมีวัตถุดิบและความเชี่ยวชาญสูงมากในตลาดโลก และไทยกำลังพัฒนาอุตสาหกรรมแฟชั่นซึ่งต้องมีความได้เปรียบในการผลิตสินค้า Final Products
 - อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์จากสัตว์ ผลิตภัณฑ์จากพืช และอาหารสำเร็จรูป ซึ่งเชื่อมโยงโดยตรงกับพัฒนาการของเกษตรกรรมในระดับรากหญ้า

- ความร่วมมือการค้าในประเทศที่สาม ซึ่งทั้งสองฝ่ายต่างก็มีสินค้าประเภทเดียวกันที่แข่งขันกันอยู่ เช่น สินค้าสิ่งทอในตลาดสหรัฐฯ หรือ ข้าวหอมมะลิและข้าวบาสมาดในตลาดโลก เป็นต้น
- ความร่วมมือในการเปิดตลาดไปสู่เอเชียกลางและจีนภาคตะวันตก ปากีสถานเป็นประตูสำคัญสู่ประเทศกลุ่มมุสลิมในเอเชียกลางหลายประเทศ รวมทั้งภาคตะวันตกของจีน ความร่วมมือของผู้ประกอบการไทยและปากีสถานในการค้าและลงทุนที่เชื่อมโยงไปสู่ประเทศเหล่านี้ จะเป็นประโยชน์ต่อการค้าระหว่างประเทศของไทยมาก

3 ผลการวิเคราะห์ผลกระทบของการเปิดตลาดบริการและศักยภาพการค้าบริการ

ในปี ค.ศ. 2005 ภาคบริการของปากีสถาน มีสัดส่วนสูงถึง 58.2% ของผลิตภัณฑ์มวลรวม และมีมูลค่ารวม US\$ 59,958 ล้าน (อย่างไรก็ตาม มูลค่าภาคบริการของปากีสถานมีขนาดเพียง 70% ของภาคบริการของไทยเท่านั้น) ในจำนวนนี้สาขาบริการด้านการค้ามีสัดส่วนสูงที่สุด คือ 18.1% และมีอัตราการเติบโต ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมาสูงถึงปีละ 12.2% สาขาที่สูงเป็นอันดับรองมาคือ ขนส่ง/สื่อสาร มีสัดส่วน 14.7% แต่มีอัตราการเติบโตสูงที่สุดปีละ 17.6% สำหรับในสาขาอื่นๆ มีอัตราการเติบโตค่อนข้างสูง ยกเว้นแต่สาขาบริการด้านไฟฟ้า/ก๊าซ/ประปาซึ่งมีสัดส่วนมูลค่าและอัตราการเติบโตต่ำ

จำนวนบุคลากรในภาคบริการของปากีสถาน สูงถึง 43.2% ซึ่งใกล้เคียงกับผู้ที่มีงานทำในภาคเกษตรกรรม ส่วนใหญ่ทำงานอยู่ในสาขาให้บริการสังคมและสาขาการค้า นอกจากนั้นที่สำคัญอยู่ในสาขาก่อสร้าง และขนส่ง/สื่อสาร อย่างไรก็ตามปากีสถานมีความได้เปรียบในการเคลื่อนย้ายบุคลากรระหว่างประเทศ เนื่องจากมีบุคลากรที่มีความรู้ภาษาอังกฤษจำนวนมาก

การวิเคราะห์ผลกระทบของการค้าบริการระหว่างประเทศของไทยที่มีต่อภาคการผลิต/บริการ ใน GDP สรุปได้ว่าการค้าบริการในการท่องเที่ยว การขนส่งทางเรือ และการประกันภัยมีผลกระทบเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายในด้านบวกกับการค้าบริการใน GDP ถึง 15 สาขาโดยเฉพาะในสาขาการท่องเที่ยวมีผลกระทบในด้านบวกกับภาคบริการสาขาโรงแรม ตัวแทนจำหน่ายการท่องเที่ยว การขนส่งทางน้ำและทางอากาศ ก๊าซ/สันชนาการ สุขภาพ การศึกษา การซ่อมแซมยานยนต์ ประกันภัย เป็นต้น แต่ในขณะเดียวกันก็มีผลกระทบด้านลบต่อค่าใช้จ่ายการขนส่งทางอากาศ การท่องเที่ยว การสื่อสารคมนาคม การประกันภัย และอื่นๆ ด้วยเช่นกัน นอกจากนั้นยังพบอีกว่ารายรับ-จ่ายจากการค้าบริการก่อสร้างระหว่างประเทศ (X6 - M6) และสิทธิบัตร/ซอฟต์แวร์ (X7) มีผลกระทบต่อการค้าบริการสาขาอื่นเพียงเล็กน้อย

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบศักยภาพบริการรายสาขาระหว่างไทยและปากิสถาน

จากการวิเคราะห์โดยศึกษาปัจจัยความสามารถและอัตราการเติบโตของการค้าระหว่างประเทศในบัญชีดุลการค้าเงินของทั้งสองประเทศ พบว่า

- **สาขาการท่องเที่ยว** เป็นสาขาบริการที่มีความเหมาะสมต่อการเปิดเสรีทางการค้า คือ ไทยมีความสามารถสูงและมีอัตราการเติบโตพอสมควร ในขณะที่ปากิสถานยังขาดความสามารถในด้านนี้ แต่มีอัตราการเติบโตของความต้องการสูง ดังนั้นหากมีการเปิดตลาดสาขานี้ ก็จะมีผลให้ทั้งสองประเทศได้รับประโยชน์ นอกจากนี้สาขาท่องเที่ยวยังเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายกับภาคการผลิตต่อไปได้อีกหลายสาขา
- **สาขาการสื่อสาร** เป็นสาขาที่ปากิสถานมีความสามารถดีกว่าไทย แต่มีอัตราการเติบโตที่ลดลง ในขณะที่ไทยมีอัตราการเติบโตเพิ่มขึ้น จึงอาจเป็นโอกาสให้มีการเคลื่อนย้ายธุรกิจและบุคลากรจากปากิสถานเข้ามายังไทยได้บ้าง และยังพบว่าสาขานี้มีเครือข่ายที่เชื่อมโยงกับภาคการผลิตใน GDP หลายสาขา ทำให้มีผลประโยชน์ต่อไทยมาก
- **สาขาซอฟต์แวร์/สิทธิบัตร** เป็นสาขาที่ปากิสถานมีความสามารถดีกว่าไทยเล็กน้อย แต่ทั้งสองประเทศมีอัตราการเติบโตสูง โดยเฉพาะปากิสถานมีอัตราการเติบโตที่สูงมาก ดังนั้นอาจเป็นโอกาสให้ทั้งสองฝ่ายแลกเปลี่ยนผู้เชี่ยวชาญหรือเคลื่อนย้ายธุรกิจระหว่างกันได้บ้าง และพบว่ารายจ่ายในสาขานี้มีเครือข่ายที่เชื่อมโยงกับภาคการผลิตใน GDP หลายสาขา แต่รายรับไม่ได้ส่งผลกระทบมากนัก
- **สาขาการก่อสร้าง** เป็นสาขาที่ทั้งสองประเทศมีความสามารถค่อนข้างน้อยใกล้เคียงกัน แต่ปากิสถานมีอัตราการเติบโตที่สูงกว่าไทยมาก ดังนั้น อาจเป็นโอกาสให้ธุรกิจและบุคลากรของไทยเจาะตลาดของปากิสถานในด้านนี้ได้บ้าง
- **สาขาการขนส่งทางอากาศ** ทั้งสองประเทศมีความสามารถในสาขานี้ดีใกล้เคียงกัน รวมทั้งมีอัตราการเติบโตใกล้เคียงกัน ดังนั้นการเปิดเสรีด้านนี้จึงต้องแข่งขันกันสูงมาก

มาตรการกีดกันทางการค้าบริการ

โดยทั่วไปปากิสถานเปิดให้นักลงทุนต่างชาติเข้าลงทุนในสาขาบริการต่างๆ ได้ถึง 100 % โดยกำหนดให้มีเงินลงทุนขั้นต่ำไม่น้อยกว่า US\$ 150,000 ยกเว้นบางสาขา (สาขาโครงสร้างพื้นฐานและสังคม) ที่กำหนดให้ไม่น้อยกว่า US\$ 300,000 อย่างไรก็ตามปากิสถานยังได้วางมาตรการกีดกันการค้าบริการแต่ละสาขาไว้แตกต่างกัน โดยทั่วไปจะกำหนดมาตรการด้านเพดานขั้นต่ำของเงินลงทุน

สัดส่วนการถือหุ้น สัญชาติของนักลงทุน การส่งเงินกลับประเทศนักลงทุน การออกใบอนุญาต การทำงานของคนต่างชาติ เป็นต้น โดยสรุป มาตรการกีดกันทางการค้าบริการของปาकिสถานมีดังนี้

1) เพดานขั้นต่ำเงินลงทุน ต้องไม่น้อยกว่า US\$ 150,000 สำหรับการค้าบริการทุกประเภท เว้นแต่บริการบางสาขาเช่น สาขาสุขภาพต้องมีเงินลงทุนขั้นต่ำไม่น้อยกว่า US\$ 300,000 และสาขาประกันภัย กำหนดให้บริษัทประกันต่างชาติต้องลงทุนขั้นต่ำไม่น้อยกว่า US\$ 2 ล้าน(ต้องระดมทุนในตลาดหลักทรัพย์ของปาकिสถานในสัดส่วนที่เท่ากันด้วย)

2) สัดส่วนการถือหุ้น กำหนดไว้โดยรวมให้ต่างชาติถือหุ้นได้ 100 % เว้นแต่สาขาต่อไปนี้

สาขาการท่องเที่ยวและบริการที่เกี่ยวข้อง กำหนดให้ต้องมีคนปากิสถานถือหุ้นอย่างน้อยที่สุด 40 % ของเงินทุนภายใน 5 ปี

สาขาการขนส่ง สาขาโทรคมนาคมและซอฟต์แวร์ กำหนดให้คนต่างชาติถือหุ้นได้อย่างน้อยที่สุดไม่เกิน 60 % ของเงินทุนภายใน 5 ปี

สาขาจัดจำหน่ายในกิจกรรมขายส่งและขายปลีก กำหนดให้ลงทุนได้ไม่เกิน 51 %

สาขาก่อสร้าง กำหนดให้ต้องลงทุนแบบร่วมทุนกับบริษัทปากิสถานในสัดส่วนไม่เกินกว่า 70 %

สาขาการธนาคาร กำหนดสัดส่วนการลงทุนต่างชาติในธนาคารพาณิชย์ไม่เกินกว่า 50 % (ต้องมีทุนจดทะเบียนที่ชำระแล้วไม่น้อยกว่า 2 พันล้าน รูปี และต้องเสนอขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์อย่างน้อย 50 %)

สาขาการประกันภัย กำหนดสัดส่วนการลงทุนต่างชาติไว้ไม่เกินกว่า 51 %

3) สัญชาติของนักลงทุน กำหนดข้อจำกัดเฉพาะบางสาขาเช่น สาขาการท่องเที่ยวและบริการที่เกี่ยวข้อง กำหนดให้ตัวแทนท่องเที่ยวต้องมีสัญชาติปากิสถานและจดทะเบียนรวมทั้งมีสำนักงานในปากิสถาน เป็นต้น

4) การส่งเงินกลับประเทศนักลงทุน กำหนดให้ต่างชาติส่งเงินกลับได้ไม่เกินกว่า 60 % ของจำนวนทุนหรือของกำไรทั้งหมด

5) การออกใบอนุญาต การให้บริการเกือบทุกสาขาต้องมีใบอนุญาตประกอบธุรกิจและในบางสาขามีเงื่อนไขในการออกใบอนุญาตที่ยุ้งยาก เช่น

สาขาโทรคมนาคมและซอฟต์แวร์ มีเงื่อนไขในการออกใบอนุญาตว่าต้องแสดงถึงแหล่งเงินทุน และเทคนิค และต้องเป็นบริการที่มีประโยชน์ต่อสาธารณะและผู้ให้บริการ รวมทั้งต้องเป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลกลาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริการเครือข่ายสาธารณะต้องได้รับอนุญาตพิเศษ

จากรัฐบาลกลางด้วย นอกจากนี้ยังไม่ออกใบอนุญาตให้แก่เอกชนในการให้บริการโทรศัพท์พื้นฐานเป็นเวลา 7 ปี

สาขาการท่องเที่ยวและบริการที่เกี่ยวข้อง มีเงื่อนไขการออกใบอนุญาตให้เฉพาะเป็นรายๆ และเฉพาะธุรกิจ/กิจกรรม/สถานที่เท่านั้น โดยต้องเป็นผู้มีประสบการณ์อย่างน้อย 1 ปี หรือมีการจัดจ้างผู้จัดการที่มีความเชี่ยวชาญดำเนินการ ในขณะที่ใบอนุญาตออกให้เฉพาะภาคเอกชนชาวปากีสถานหรือผู้ที่จดทะเบียนตามกฎหมายที่อนุญาตให้ทำได้ในปากีสถานเท่านั้น และการก่อตั้งภัตตาคาร/โรงแรม ต้องจดทะเบียนและมีใบอนุญาตประกอบการด้วย

6) การทำงานของคนต่างชาติ กำหนดให้คนต่างชาติทำงานได้เฉพาะผู้ที่ได้รับใบอนุญาตและเป็นงานที่ต้องการประสบการณ์และความชำนาญสูง ซึ่งคนปากีสถานไม่สามารถทำได้ และในบางสาขาวิชาชีพยังต้องอยู่ภายใต้กฎหมายเฉพาะแต่ละสาขาด้วย เช่น วิศวกรต่างชาติ จะต้องได้รับใบอนุญาตชั่วคราวก่อนที่จะทำงาน

เปรียบเทียบข้อจำกัดการเข้าสู่ตลาดของไทยและปากีสถาน

1. ในการจำกัดการเข้ามาทำธุรกิจของคนต่างชาติ ไทยกำหนดให้มีสัดส่วนการลงทุนต่างชาติไม่เกิน 49% ของทุนจดทะเบียนและจำกัดสัดส่วนผู้ถือหุ้นต่างชาติ ไม่เกินกึ่งหนึ่ง ในขณะที่ปากีสถานจำกัดสัดส่วนการลงทุนต่างชาติที่ 51% โดยไม่จำกัดสัดส่วนผู้ถือหุ้นต่างชาติ
2. ในการจำกัดการถือครองที่ดินของคนต่างชาติ ไทยห้ามคนต่างชาติเป็นเจ้าของที่ดิน ยกเว้นการซื้อคอนโดมิเนียม ในขณะที่ปากีสถานอนุญาตให้คนต่างชาติเป็นเจ้าของอสังหาริมทรัพย์ได้ เป็นกรณีขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และสถานที่
3. ในการจำกัดการเข้ามาทำงานของคนต่างชาติ ไทยห้ามคนต่างชาติเข้ามาให้บริการ ยกเว้นเป็นการเข้ามาเยือนทางธุรกิจหรือเป็นการโอนย้ายตำแหน่งภายในองค์กรธุรกิจ ในตำแหน่งระดับผู้จัดการหรือผู้บริหารหรือผู้ชำนาญการ ทั้งนี้ยังจำกัดระยะเวลาการเข้ามาพำนักราชอาณาจักรอีกด้วย ในขณะที่ปากีสถานก็ห้ามคนต่างชาติเข้ามาทำงานเช่นกัน ยกเว้นผู้ที่เข้ามาชั่วคราวเพื่อให้บริการในปากีสถาน โดยบุคคลผู้นั้นต้องเป็นลูกจ้างของนิติบุคคลในประเทศสมาชิก WTO เป็นเวลาอย่างน้อย 1 ปี ก่อนที่จะเข้ามา

ข้อเสนอแนะการเจรจาเปิดตลาด

ในการเจรจาเปิดตลาดด้านการค้าบริการ ไทยควรมีเป้าหมายให้ปากิสถานยกเลิกหรือลดข้อจำกัดที่เป็นอุปสรรคต่อการค้าบริการของไทยให้มากที่สุด และต้องมากกว่าที่ปากิสถานได้ผูกพันเปิดตลาดไว้ใน Initial Offer ของ GATS ทั้ง 4 รูปแบบการให้บริการ (Mode of supply) ได้แก่ (1) ข้อจำกัดการซื้อขายบริการผ่านสื่อหรือสายส่ง (2) ข้อจำกัดสิทธิคนปากิสถานในการเดินทางออกไปซื้อบริการที่ประเทศไทย (3) ข้อจำกัดการเข้ามาประกอบธุรกิจของนักลงทุนชาวไทย และ (4) ข้อจำกัดการเข้ามาทำงานของคนไทย แต่ในขณะเดียวกัน ไทยก็มีเป้าหมายที่จะยกเลิกหรือลดข้อจำกัดทางการค้าบริการให้แก่ปากิสถานเท่าที่จะเป็นประโยชน์ต่อเศรษฐกิจโดยรวมของไทยและมีผลกระทบในเชิงลบน้อยที่สุด นอกจากนั้นการเปิดตลาดต้องไม่เกินกว่าที่กฎหมายไทยกำหนดไว้ โดยเฉพาะกฎหมายที่จำกัดสิทธิในการให้บริการของต่างชาติ หรือกฎหมายที่จำกัดสัดส่วนการถือหุ้นของต่างชาติ

จากการวิเคราะห์ พบว่าไทยควร request ให้ปากิสถานเปิดตลาดเพิ่มเติม เพื่อให้ไทยได้ใช้ศักยภาพในการให้บริการ มีดังต่อไปนี้

- สาขาการท่องเที่ยวและการเดินทางที่เกี่ยวข้อง
 - Tour guide (CPC 7472)
 - Hotel management services (Other)
- สาขาการสื่อสาร (Communication)
 - Mobile Communication (Other)
 - Postal and courier services (CPC 751)
 - On-line information and/or data processing (Part of CPC 843)
- สาขาคอมพิวเตอร์และซอฟต์แวร์
 - Maintenance and repair services of office machinery and equipment including computers (CPC 84500)
- สาขาการก่อสร้าง
 - Construction work for hotels and restaurants (CPC 51260)
 - Construction work for health building (CPC 51280)
 - Construction work for commercial building (CPC 51240)
 - Ventilation and air-conditioning work (CPC 51610)

■ สาขาการขนส่งทางเรือ

- Transportation of frozen or refrigerated goods (CPC 72121)
- Storage services of frozen or refrigerated goods (CPC 74210)
- Transportation of bulk liquids or gases (CPC 72122)
- Transportation of containerized freight (CPC 72123)
- Container handling services (CPC 74110)
- Freight transport agency services (CPC 74800)

■ สาขาการขนส่งทางอากาศ

- Aircraft repair and maintenance services (CPC 8868)
- Selling and marketing of air transport services (Part of CPC 746)
- Leasing or rental services concerning aircraft without operator (CPC 83104)

■ สาขาเหมืองแร่/น้ำมัน/ก๊าซธรรมชาติ/ไฟฟ้า

- Civil engineering constructions for mining and manufacturing (CPC 51360)
- Civil engineering for mining constructions (CPC 52261)
- Civil engineering for power plant constructions (CPC 52262)
- Engineering related geological, geophysical and other scientific prospecting services (CPC 86751)
- Engineering related subsurface surveying services (CPC 86752)

■ สาขาบริการจัดจำหน่าย

- การค้าส่งผลิตภัณฑ์ก่อสร้าง (CPC 62275)
- Retailing Services (CPC 632) มี 31 สาขาย่อย ซึ่งรวมทั้งเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์ที่ใช้ในบ้าน
- ค้าปลีกรถยนต์ (CPC 6111) (ไม่รวมการค้าส่งรถยนต์ CPC 61111)
- ค้าปลีกอุปกรณ์และอะไหล่รถยนต์ (CPC 6113)
- ค้าปลีกมอเตอร์ไซค์ อะไหล่ และอุปกรณ์ (CPC 6121)
- Manufacture of food and beverages, on a fee or contract basis (CPC 88411)

- สาขาการให้บริการซ่อมบำรุงเครื่องใช้/อุปกรณ์ไฟฟ้า
 - Repair services of electrical household appliances (CPC 63302)
 - Repair services of machinery and equipment n.e.c., on a fee or contract basis (CPC 88620)
 - Repair services of electrical machinery and apparatus n.e.c., on a fee or contract basis (CPC 88640)
 - Repair services of radio, television and communication equipment and apparatus, on a fee or contract basis (CPC 88650)
- สาขาการให้บริการจัดแสดงสินค้าและจัดหาวัตถุดิบ
 - บริการจัดแสดงสินค้า (Convention Services)
 - บริการจัดหาวัตถุดิบ (Procurement Services)
 - บริการสำนักงานภูมิภาคสำหรับธุรกิจต่างๆ (Regional Operating Headquarters)
- การให้บริการรับจ้างหรือรับเหมาผลิตสิ่งทอ/เครื่องแต่งกายและผลิตภัณฑ์เครื่องหนัง
 - Manufacture of textiles on a fee or contract basis (CPC 88421)
 - Manufacture of wearing apparel on a fee or contract basis (CPC 88422)
 - Manufacture of leather products on a fee or contract basis (CPC 88423)
- สาขาบริการธนาคารและการเงิน
 - การให้สินเชื่อ (CPC 81120)
 - การประกันสุขภาพ (CPC 81291)
 - การประกันภัยรถยนต์ (CPC 81292)
 - การประกันภัยการขนส่งทางอากาศ (CPC 81293)
- สาขาบริการศึกษา
 - Technical and vocational secondary education services (CPC 92230)
 - Post-secondary technical and vocational education services (CPC 92310)
 - Other education services (CPC92900)

สำหรับสาขาที่ไทยควร Offer ขอบรับบริการเพื่อใช้ทรัพยากรและความเชี่ยวชาญจากปากีสถาน มีดังนี้

- สาขาการท่องเที่ยวและการเดินทางที่เกี่ยวข้อง
 - Camping and caravan site services (CPC 64195)
 - Caterer services, providing meals to outside (CPC 64230)
- สาขาการสื่อสาร (Communication)
 - Equipment rental services (CPC 75410)
 - Communications equipment maintenance services (CPC 75450)
- สาขาคอมพิวเตอร์และซอฟต์แวร์
 - Software training services for staff of clients (CPC 84900)
- สาขาการขนส่งทางเรือ
 - Container handling services (CPC 74110)
 - Freight transport agency services (CPC 74800)
- สาขาบริการจัดจำหน่าย
 - บริการตรวจสอบมาตรฐานอาหารฮาลาล
- สาขาบริการศึกษา
 - Other primary education services (CPC 92190)
 - General secondary education services (CPC 92210)
 - Higher secondary education services (CPC 92220)
 - Post-secondary technical and vocational education services (CPC 92310)
 - Other higher education services (CPC 92390)
 - Other education services (CPC 92900)

หนึ่งในการเปิดตลาดบริการระหว่างไทยและปากีสถาน ควรต้องมีมาตรการรองรับทั้งของภาครัฐและภาคเอกชน โดยเฉพาะในภาครัฐควรต้องจัดให้มีความร่วมมือในการกำหนดกฎระเบียบและขั้นตอนต่างๆ เพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าใช้บริการของทั้งสองประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรจัดทำ MRA มาตรฐานวิชาชีพร่วมกันและความร่วมมือในด้านอื่นๆ เช่น การศึกษา หรือฝึกอบรม พัฒนาศักยภาพในการบริการด้านต่างๆ อีกทั้งควรต้องประชาสัมพันธ์ให้ผู้ประกอบการไทยมีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินธุรกิจกับปากีสถาน ในส่วนของภาคเอกชนก็ต้องเตรียมการปรับตัวรองรับการเปิดเสรีโดยเน้นพัฒนาด้านการบริหารจัดการธุรกิจ กลยุทธ์การดำเนินธุรกิจ และมาตรฐานธุรกิจให้มีความทันสมัยเป็นสากล โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้เข้าถึงพฤติกรรมผู้บริโภคและผู้ประกอบการธุรกิจ

ปากีสถานได้อย่างแท้จริง เพื่อให้เกิดความได้เปรียบมากที่สุด นอกจากนั้นภาคเอกชนก็ต้องเร่งพัฒนาบุคลากรทุกระดับให้มีความสามารถและเชี่ยวชาญทั้งในด้านการบริหารจัดการ การใช้เทคโนโลยี และการใช้ภาษา อีกทั้งภาคเอกชนต้องร่วมมือผลงานงานกับภาครัฐอย่างใกล้ชิด ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคทางธุรกิจ รวมทั้งโอกาสทางเลือกในการแก้ปัญหานั้นๆ การเชื่อมต่อประสานซึ่งกันและกันทั้งในหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนจะทำให้ผลประโยชน์จากการเปิดเสรีด้านบริการเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน

การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (FDI) ของไทยและปากีสถาน

ทั้งไทยและปากีสถานต่างก็เป็นแหล่งสำคัญในการลงทุนจากต่างชาติ แต่ในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมาปากีสถานมีศักยภาพสูงกว่าไทยในการดึงดูดเงินลงทุน เนื่องจากมีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจสูง และรัฐบาลสร้างแรงจูงใจด้วยการยกเว้นภาษีรวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ ทำให้มีเงินลงทุนจากต่างชาติหลั่งไหลเข้าไปมาก โดยในปี ค.ศ. 2005 มีเงินทุนไหลเข้าถึง US\$ 1,524 ล้าน ซึ่งเป็นการเพิ่มขึ้น 61% จากปีก่อน ประเทศที่เข้ามาลงทุนสูงสุดคือ ซาอุดีอาระเบีย นอกจากนั้นเป็นประเทศตะวันตก เช่น สหรัฐอเมริกา อังกฤษ เนเธอร์แลนด์ สวิสเซอร์แลนด์ และเยอรมัน สำหรับสาขาที่ต่างชาติเข้ามาลงทุนมากที่สุด ได้แก่ สื่อสารคมนาคม พลังงาน สรรวจและขุดเจาะน้ำมัน/ก๊าซ โดยทั้งสามสาขานี้มีการลงทุนสูงถึง 70% ของยอดการลงทุนทั้งหมด สำหรับประเทศไทย การลงทุน FDI มาจากแรงจูงใจทางด้านเศรษฐกิจ และส่วนใหญ่อยู่ในสาขาการผลิตด้านอุปกรณ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ (ซึ่งรวมทั้งการลงทุนในด้านซอฟต์แวร์ด้วย) โดยในระยะเวลาปี ค.ศ. 2000 - 2004 มีเงินลงทุนจากต่างชาติในสาขานี้ประมาณปีละ 30,000 – 90,000 ล้านบาทและมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยปีละ 5.7% สำหรับศักยภาพในการลงทุนทางตรงของประเทศไทยและปากีสถาน สรุปได้ดังนี้

สาขาเหมืองแร่/น้ำมัน/ก๊าซธรรมชาติ ไทยมีการเคลื่อนย้ายเงินลงทุนออกไปจากประเทศ ในขณะที่ปากีสถานมีระดับการลงทุนลดลงกว่าที่ควรอย่างมาก แต่ยังคงมีอัตราการเติบโตของการผลิตในสาขานี้สูงถึง 22% ซึ่งสูงกว่าไทยที่อยู่ในระดับ 12% จึงมีโอกาที่ไทยจะเคลื่อนย้ายเงินลงทุนไปยังปากีสถาน เช่น การสำรวจและขุดเจาะน้ำมัน/แก๊สธรรมชาติ ทั้งบนบกและในทะเล เป็นต้น สำหรับอุตสาหกรรมในสาขานี้ปากีสถานจัดให้เป็นสาขาที่ต้องได้รับการสนับสนุน ซึ่งผู้ลงทุนจะได้รับสิทธิต่างๆ หลายประการ

สาขาการจัดจำหน่าย มีโอกาสที่ไทยจะเคลื่อนย้ายเงินลงทุนไปยังปากีสถาน เช่น ในการจัดตั้งห้างสรรพสินค้า (CPC 631, 632) ศูนย์จำหน่ายและให้บริการรถยนต์ที่ผลิตจากไทย (CPC 621) หรือลงทุนจัดตั้งสถานบริการน้ำมัน (CPC 631, 632) เป็นต้น การให้บริการในสาขานี้

ปาเกีสถานส่งเสริมการลงทุนในการก่อตั้งห้างสรรพสินค้า แต่การลงทุนควรเลือกสถานที่ตั้งซึ่งมีความปลอดภัย ประชาชนมีกำลังซื้อ รวมทั้งตัวสินค้าควรเชื่อมโยงกับผลิตภัณฑ์ที่ไทยต้องการส่งเสริมการส่งออก

สาขาสถาบันการเงิน มีโอกาสในการที่เงินลงทุนจากไทยจะเคลื่อนย้ายไปยังปาเกีสถาน เช่น การลงทุนในด้านประกันภัยการเดินทางทางอากาศ (CPC 812) การให้เช่าซื้อรถยนต์ที่ผลิตจากไทย (CPC 8112) และด้านประกันภัยรถยนต์ (CPC 8129) ซึ่งเชื่อมโยงกับการจัดตั้งศูนย์จำหน่ายและให้บริการรถยนต์ที่ผลิตจากไทย หรือการประกันสุขภาพ (CPC 8121) ซึ่งเชื่อมโยงกับการเข้ามารักษาพยาบาลในโรงพยาบาลของไทย เป็นต้น สำหรับการให้บริการในสาขานี้ปาเกีสถานสนับสนุนให้นักลงทุนต่างชาติเข้าร่วมในการแปรรูปรัฐวิสาหกิจที่เป็นธนาคาร บริษัทประกัน และสถาบันการเงินต่างๆ รวมทั้งการจัดตั้งบริษัทประกันด้านสุขภาพ พืชผลและปศุสัตว์

สาขาการก่อสร้าง ทั้งไทยและปาเกีสถานไม่มีความได้เปรียบเสียเปรียบต่อกันในการดึงดูดเงินลงทุนจากต่างชาติ นอกจากนั้นอัตราการเติบโตก็ใกล้เคียงกัน คือ 8-9% แม้ว่าแนวโน้มของการก่อสร้างในปาเกีสถานไม่สูงมาก แต่ปาเกีสถานเป็นประตูที่นำไปสู่ธุรกิจก่อสร้างในภูมิภาคเอเชียกลางที่กำลังเติบโตอีกหลายประเทศ ดังนั้นไทยควรถือโอกาสเข้าไปลงทุนจัดตั้งสำนักงานในปาเกีสถาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการก่อสร้างที่เชื่อมโยงกับการส่งเสริมการส่งออกของไทย เช่น โรงแรมและสปาซึ่งเชื่อมโยงกับธุรกิจการท่องเที่ยว ห้างสรรพสินค้าซึ่งเชื่อมโยงกับสินค้าส่งออกของไทย เป็นต้น ในสาขาการก่อสร้างนี้ปาเกีสถานจัดให้เป็นการลงทุนที่ต้องสนับสนุน และสามารถนำเข้าเครื่องจักร เครื่องมือ และเครื่องใช้ โดยเสียภาษีศุลกากรในอัตรา 5% และไม่มีภาษีขาย

สาขาธุรกิจบริการ/ขนส่ง/ท่องเที่ยว/IT/สื่อสารโทรคมนาคม ธุรกิจไทยอาจเคลื่อนย้ายไปลงทุนในปาเกีสถานได้ เนื่องจากไทยมีความเชี่ยวชาญในสาขาเหล่านี้มากกว่าปาเกีสถาน โดยเฉพาะในด้านการท่องเที่ยวซึ่งปาเกีสถานมีจำนวนนักท่องเที่ยวประมาณปีละ 500,000 คน และยังสามารถขยายเพิ่มขึ้นได้อีกมาก เช่น การท่องเที่ยวดินแดนพุทธประวัติที่มีอยู่หลายแห่งในปาเกีสถาน ยิ่งกว่านั้นปาเกีสถานยังได้กำหนดนโยบายสร้างแรงจูงใจให้ต่างชาติมาลงทุนหลายประการ เช่น อนุญาตให้คนต่างชาติเป็นเจ้าของกิจการได้ 100% ทำสัญญาเช่าที่ดินระยะยาว และสามารถหักลดหย่อนภาษีได้ถึง 50% หากนำเข้านักท่องเที่ยวถึง 500 คน เป็นต้น สำหรับสาขาการบริการท่องเที่ยว ปาเกีสถานจัดให้เป็นอุตสาหกรรมที่ต้องสนับสนุนและนักลงทุนได้สิทธิในการนำเข้าเครื่องจักรโรงงาน เครื่องจักร หรืออุปกรณ์อื่น (ที่ไม่มีการผลิตภายในประเทศ) ซึ่งได้นำเข้ามาเพื่อการท่องเที่ยว การโรงแรม และโครงการที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยเสียภาษีศุลกากร 5% แต่ไม่ต้องเสียภาษีขาย

สาขาผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียม ไทยมีเงินทุนเคลื่อนย้ายออกอย่างมากและมีอัตราการเติบโตของการผลิตลดลง 9% ในทางตรงกันข้ามปาเกีสถานมีเงินทุนเคลื่อนย้ายเข้าสูงมากในอัตราการเติบโต 14% ดังนั้นธุรกิจไทยจึงมีโอกาสในการไปลงทุนในสาขานี้ที่ปาเกีสถาน เช่น การผลิตน้ำมันหล่อลื่น การบรรจุ LPG การผลิตยางมะตอย หรือการผลิตสาร Solvent ต่างๆ เป็นต้น สำหรับอุตสาหกรรมน้ำมันและแก๊สปากีสถานสนับสนุนให้มีการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ รวมทั้งให้ผู้ลงทุนได้สิทธิในการนำเข้าวัตถุดิบเพื่อการผลิตเพื่อส่งออก หรือนำเข้าวัตถุดิบ ส่วนประกอบย่อย และส่วนประกอบการผลิตในโรงงาน โดยไม่ต้องเสียภาษีศุลกากร และภาษีขาย

สาขาวัสดุก่อสร้าง ทั้งไทยและปาเกีสถานต่างก็มีโอกาสในการลงทุนระหว่างกัน เช่น ธุรกิจไทยไปลงทุนด้านคอนกรีตบล็อก คอนกรีตปูพื้น คอนกรีตสำเร็จรูปประเภทต่างๆ ซึ่งไทยมีความเชี่ยวชาญ ในขณะที่ปาเกีสถานสามารถลงทุนในด้านอุปกรณ์ก่อสร้างที่ทำด้วยเหล็ก และทองแดง ซึ่งปาเกีสถานมีความเชี่ยวชาญ เช่น น็อต เหล็กเส้น นักรัง หรือเหล็กค้ำยัน เป็นต้น อุตสาหกรรมนี้ปาเกีสถานให้การส่งเสริมการลงทุนในรูปแบบของการพัฒนาอุตสาหกรรม SME และให้สิทธิประโยชน์ต่อผู้ลงทุนหลายประการ

สาขาเครื่องใช้/อุปกรณ์ไฟฟ้า ไทยมีโอกาสในการเคลื่อนย้ายเงินลงทุนไปยังปาเกีสถานในสาขานี้ โดยเฉพาะอุตสาหกรรมระดับ SME ประเภทเครื่องใช้ไฟฟ้าภายในบ้านซึ่งใช้เทคโนโลยีต่ำ แรงงานราคาถูก และเงินลงทุนน้อย เป็นต้น ในอุตสาหกรรมประเภทนี้ ปากีสถานเน้นการลงทุนเครื่องใช้ไฟฟ้าภายในบ้าน และได้ให้สิทธิประโยชน์ในการนำเข้าเครื่องจักรโรงงาน และเครื่องจักรอื่นเพื่อการผลิต (ซึ่งไม่ได้มีการผลิตภายในประเทศ) โดยได้รับการยกเว้นภาษีศุลกากรและภาษีขายทั้งหมด นอกจากนี้ยังมีสิทธิขอยกเว้นเสียภาษีเงินได้ชั่วคราว (Tax holiday) ได้เป็นเวลา 4 ปี

สาขาผลิตภัณฑ์อาหาร ทั้งไทยและปาเกีสถานต่างก็แข่งขันกัน จึงมีโอกาสน้อยในการลงทุนระหว่างกัน อย่างไรก็ตาม อาจมีสินค้าบางประเภทที่ปาเกีสถานสามารถเข้ามาลงทุนในไทยได้ เช่น อาหารฮาลาล ในขณะที่เดียวกันไทยก็อาจเข้าไปลงทุนผลิตอาหารประเภทปลากระป๋อง อาหารทะเลแช่แข็ง หรือผลิตภัณฑ์จากผลไม้ เป็นต้น โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมอาหารทะเล ปากีสถานจัดอยู่ในรายการของอุตสาหกรรมมูลค่าเพิ่ม (Value added industries) ผู้ลงทุนเสียภาษีศุลกากรสำหรับการนำเข้าเครื่องจักรที่ไม่ได้ผลิตภายในประเทศเพียง 5% และสามารถหักค่าเสื่อมราคาของเครื่องจักรหรืออุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตได้ถึง 50% ของราคาต้นทุน โดยสิทธิประโยชน์นี้ใช้ครอบคลุมถึงอุตสาหกรรมที่ผลิตเพื่อส่งออกเพียง 50% ด้วย

สาขาเคมีภัณฑ์/กระดาษ/ผลิตภัณฑ์ยาง ทั้งไทยและปาเกีสถานต่างก็พยายามแข่งขันกันในการดึงดูดเงินทุนจากต่างประเทศ และมีโอกาสน้อยในการลงทุนระหว่างกัน

สาขาเครื่องจักร/ยานพาหนะ/อุปกรณ์ขนส่ง ทั้งไทยและปาเกีสถานต่างมีนโยบายในการดึงดูดเงินทุนจากต่างชาติเข้ามาในสาขานี้ จึงมีโอกาสน้อยในการลงทุนระหว่างกัน

ประเทศไทยและปาเกีสถาน ต่างก็มีศักยภาพในการจูงใจให้ต่างชาติมาลงทุน โดยปาเกีสถานมีศักยภาพสูงกว่าไทยในการดึงดูดเงินทุนจากต่างชาติ ในขณะที่ไทยมุ่งเน้นให้มีการลงทุนในสาขาอุตสาหกรรมที่ต้องใช้ความเชี่ยวชาญและอุตสาหกรรมหนักที่เป็น Capital Intensive มากกว่าสาขาที่เป็น Labor Intensive ทั้งนี้เพื่อหลีกเลี่ยงการแข่งขันกับประเทศเพื่อนบ้านที่ได้เปรียบในเรื่องอัตราค่าจ้างของแรงงาน ดังนั้นจึงเป็นโอกาสที่ผู้ลงทุนของไทยในหลายสาขาที่จะออกไปลงทุนในปาเกีสถานในขณะเดียวกัน ปาเกีสถานก็มีโอกาสบ้างเช่นกันในการเข้ามาลงทุนในประเทศไทย เช่น สาขาผลิตภัณฑ์อาหารฮาลาล และวัสดุก่อสร้างบางชนิด นอกจากนี้ทั้งไทยและปาเกีสถานต่างก็มีความได้เปรียบในการเป็นศูนย์กลางคมนาคมหรือประตูสู่ภูมิภาคอื่น โดยเฉพาะปาเกีสถานเป็นประตูสู่เอเชียกลางซึ่งกำลังได้รับการลงทุนจากต่างชาติในระดับสูง จึงมีความเหมาะสมในการจัดตั้งธุรกิจด้านการจัดหาวัตถุดิบ/จัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ รวมทั้งศูนย์จัดแสดงสินค้าของไทย ในทำนองเดียวกัน ไทยมีนักท่องเที่ยวและนักธุรกิจเดินทางเข้ามาจำนวนมาก มีโครงสร้างพื้นฐานด้านโทรคมนาคมการเงิน และมีแรงงานที่มีการศึกษาสูง สามารถเป็นที่ตั้งของศูนย์แสดงสินค้าและสำนักงานใหญ่ให้แก่องค์กรต่างๆ ของปาเกีสถาน ได้เป็นอย่างดี

สรุป

การศึกษานี้ได้ทำการวิเคราะห์ไปถึงผลประโยชน์ ผลกระทบ ปัญหาและอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นจากการเปิดการค้าเสรีไทย-ปาเกีสถาน รวมทั้งการวิเคราะห์นโยบาย กฎหมาย กฎระเบียบและมาตรการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการค้าสินค้า บริการและการลงทุนระหว่างไทยและปาเกีสถาน พร้อมทั้งเสนอแนวทางความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาการค้าและการลงทุนระหว่างทั้งสองประเทศ เพื่อเตรียมความพร้อมให้แก่ภาครัฐในการเจรจาการค้าเสรีไทย-ปาเกีสถาน ผลของการวิเคราะห์ศักยภาพในการแข่งขันทางการค้าระหว่างไทยกับปาเกีสถาน พบว่าทั้งสองฝ่ายมีโอกาสในการขยายการค้า สินค้า การบริการและการลงทุน หลายประเภท โดยส่วนใหญ่ไทยเป็นฝ่ายได้ประโยชน์จากการขยายตลาดมากกว่า แต่ขณะเดียวกันปาเกีสถานก็สามารถเปิดตลาดสินค้าและบริการ ที่ตนเองมีศักยภาพในตลาดโลกเข้าสู่ประเทศไทยได้หลายประเภท